

Список літератури:

1. Верба В.А., Новікова І.В. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства // Проблеми науки. – 2003. – № 3.
2. Воронкова А.Е. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом авиапредприятия: диагностика и организация. – Луганск : Изд-во Восточноукраинского национального ун-та, 2000. – 315 с.
3. Інноваційний потенціал авіатранспортного підприємства: сутність, складові та принципи формування / Г.І. Капінос, О.М. Радюк // Наука й економіка: Наук.-теор. Журнал Хмельницьк. екон. ун-ту. – 2007. – № 2. – С. 130–136.
4. Кишеня П.Б. Структура інноваційного потенціалу системи управління. [Режим доступу] : http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13344/1/61_Kishenja_131-133_69.pdf.
5. Радзівіло І.В. «Управління інноваційним потенціалом авіапідприємства: комплексний підхід»// Ефективна економіка. – 2012. – № 1. – С. 121–127.

Командровская В. Е.

Кривицкая Н. Ю.

Домашевская К. И.

Национальный авиационный университет

**ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ПРЕДПРИЯТИЯ И РАЗВИТИЕ ЕГО СОСТАВЛЯЮЩИХ
В ПОСТКРИЗИСНЫЙ ПЕРИОД**

Резюме

В статье исследованы подходы к пониманию сущности и составляющих инновационного потенциала предприятия, сформирована модель системы управления инновационным потенциалом предприятием.

Ключевые слова: инновация, инновационный потенциал, управление, оценка, уровень.

Komandrovskaya V. E.

Kryvytska N. Y.

Domashevskaya K. I.

National Aviation University

**INNOVATIVE POTENTIAL OF ENTERPRISES AND DEVELOPMENT OF ITS COMPONENTS
IN THE POST-CRISIS PERIOD**

Summary

The article studies approaches to understanding the essence and components of the innovation potential of the enterprise, formed a model management system of innovation potential.

Key words: innovation, innovation potential, innovative management, rating, level.

УДК 338

Кондрич В. І.

Тернопільський національний економічний університет

**ОСОБЛИВОСТІ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ АНАЛІЗУ ВИТРАТ
ВИРОБНИЦТВА НА ВИНОРОБНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

Розкрито проблемні питання аналізу витрат виробництва на виноробному підприємстві, які досліджуються в наукових працях. Запропоновано методику здійснення аналізу витрат на виноробних підприємствах. А також розглянуто більш детально наведено методику на прикладі підприємства ЗАТ «Бахчисарай». **Ключові слова:** витрати, аналіз, виноробство, виробничі витрати, собівартість.

Постановка проблеми. Якісно організувати процес управління витратами виробництва неможливо без аналізу даних витрат. Управління витратами на виноробних підприємствах в сучасних умовах господарювання знаходиться на низькому рівні, що, в свою чергу, не дає можливості для прийняття ефективних управлінських рішень та відповідного підвищення результативності господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами аналізу витрат виробництва на промислових підприємствах розглядаються в працях багатьох вітчизняних вчених: Г.В. Бойченка, Г.В. Савицької, Н.В. Тлущкевича, Е.В. Мниха, С.З. Мошенського, В.А. Панкова, Є.О. Підгори,

В.О. Подольської, К.С. Салиги, Н.В. Тарасенка, Т.О. Фролова, А.В. Черепа та ін. Проте дослідження з аналізу витрат в окремих галузях промисловості, зокрема у виноробстві, відсутні (рис. 1).

З рис. 1 можемо побачити, що найбільш досліджуваними галузями є сільське господарство (29%) та гірничодобувна галузь (15%). Підсумовуючи напрацювання, виявлено, що науковцями в своїх працях запропоновано удосконалену методику економічного, фінансового аналізу витрат у відповідних галузях, що наведено на рис.; в свою чергу, можемо зробити висновок, що методику проведення аналізу витрат на виноробних підприємствах до сьогодні є невідпрацьованою і потребує дослідження та вивчення.

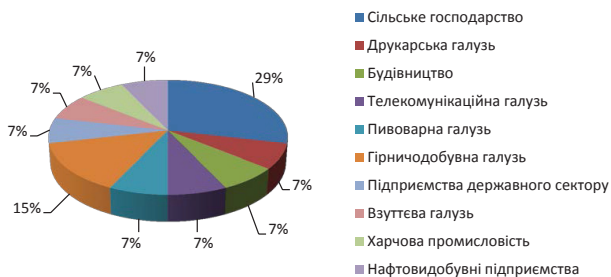

Рис. 1. Аналіз авторефератів дисертацій економічного спрямування в розрізі видів економічної діяльності за ключовим словом «аналіз витрат»

Мета статті – висвітлити проблемні питання аналізу витрат виробництва на виноробному підприємстві, які досліджуються в наукових працях, а також запропонувати методику здійснення аналізу витрат на виноробних підприємствах.

Виклад основного матеріалу. Слід зауважити, що правильно організований аналіз – це не просто описання фактів, а теоретичне осмислення процесів, що відбуваються в основній ланці, яке необхідне для встановлення внутрішніх зв'язків явищ, загальних закономірностей їх руху. Для забезпечення інтересів кожного працівника підприємства та підприємства в цілому аналітична діяльність на всіх рівнях управління повинна бути організована за єдиними принципами.

Під організацією аналізу С.І. Полякова [1] розуміє визначену систему заходів, спрямованих на формування і отримання аналітичної інформації керуючої системи підприємства для прийняття науково-обґрунтованих рішень в цілях подальшого розвитку підприємства. Єдині принципи організації аналізу означають, що кожен вид аналізу повинен мати: схему і послідовність його здійснення, схему розподілу обов'язків по його проведенню, періодичність або терміни проведення; механізм доведення показників і результатів аналізу до конкретних виконавців, форму узагальнення результатів. У залежності від цілей, суб'єктів аналізу і його видів змісту організаційної роботи може мати відмінність.

З точки зору Т.В. Шишкової [2], економічний аналіз – це функція управління, що забезпечує наукову базу прийняття рішень і їх регулювання. На основі результатів аналізу виробничо-господарська діяльність вибираються обґрунтовані рішення, за допомогою яких керуюча система здійснює регулювання об'єкта управління. Прийняття рішення – це головне в процесі управління.

Економічний аналіз дозволяє підвищити рівень планування, зробити його більш науково обґрунтованим. Тому очевидний зв'язок планування і економічного аналізу. Планування починається і закінчується аналізом роботи підприємства.

Керована система підприємств здійснює процес управління, вико-

нує всі його етапи: збір інформації, аналіз, прийняття рішення. На рис. 2 представлена функціональна схема управління підприємством, з врахуванням взаємозв'язку системи підприємства із зовнішнім середовищем, і принцип зворотного зв'язку, що використовується в управлінні підприємством.

У сучасних умовах, коли на перший план представлені економічні методи управління, а господарський розрахунок став основним принципом роботи підприємства, їх підрозділів, аналізу господарської діяльності надається первинне значення. Отримання об'єктивної оцінки економічних результатів діяльності колективу, визначення частки кожного підрозділу, кожного працівника в загальних результатах роботи – все це дає економічний аналіз.

Він стає ефективним засобом удосконалення системи управління підприємством. Без економічного аналізу неможливо налагодити господарський механізм, неможливо його подальше удосконалення.

У системі економічних наук бухгалтерський облік і економічний аналіз міцно пов'язані, зумовлюють і взаємодоповнюють один одного. Облік забезпечує інформаційну базу аналізу, аналіз логічним завершенням облікового процесу, вираженням його призначення.

Всебічний розгляд питань деталізації і об'єднання обліково-аналітичних дисциплін дозволило російському вченому А.Д. Шеремету погодитися з висловлюванням, що «бухгалтерський облік – це, передусім, аналіз» і процитувати вченого початку ХХ ст. П.Х. Худякова, за словами якого «аналіз – це більш високий етап обліку, це філософія рахівництва» [3].

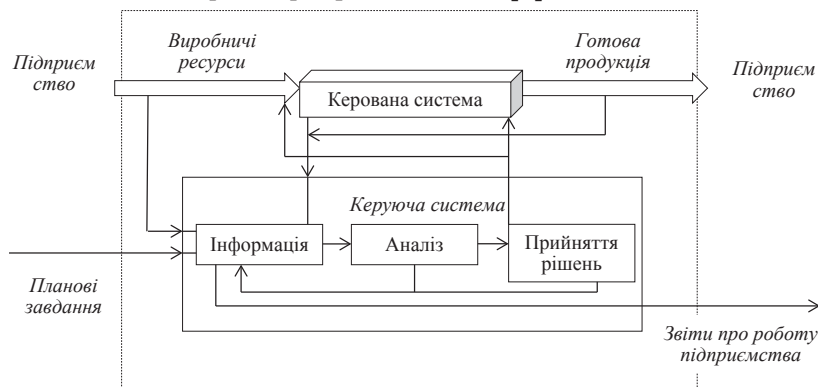

Рис. 2. Процес управління витратами [2]

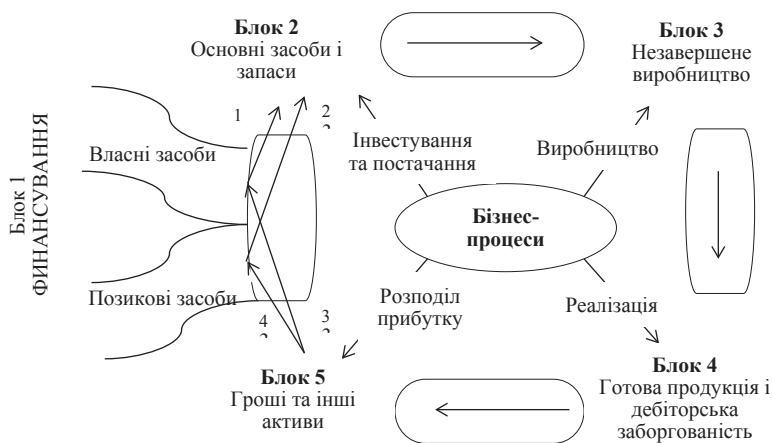

Рис. 3. Предметна область аналізу [1]

Д.А. Панков вважає, що одним із основних недостатків сучасного аналізу господарської діяльності можна назвати його фрагментність і відсутність методик, що дозволяють оцінити не стільки фактичний стан і результативність господарської діяльності, а непреривний процес руху обслуговуючих цю діяльність засобів [1]. Він разом із Л.С. Воскресенською пропонує бухгалтерський аналіз, що має своїм предметом саме кругообіг засобів господарюючого суб'єкта в розрізі основних бізнес-процесів: інвестування, постачання, виробництво, реалізація, розподіл прибутку (рис. 3.)

Погоджуємося з думкою Д.А. Панкова, оскільки аналіз витрат передбачає економічну оцінку витрат на виробництво і збут продукції з врахуванням можливих технологічних рішень і можливостей зміни сировинної бази.

Варто також наголосити, що система аналізу повинна бути націлена не тільки на забезпечення інформацією процесу прогнозування, але й реалізацію поставлених стратегічних задач. Необхідно відмітити, що в рамках здійснення аналізу необхідно планувати і вести облік витрат протягом всього життєвого циклу продукції. При цьому слід враховувати, що на кожному етапі можуть виникати додаткові витрати (табл. 1).

Дослідження навчальної літератури з економічного аналізу показало, що досить велика кількість авторів обов'язково і досить детально розглядають питання аналізу витрат на виробництво. Кожен з

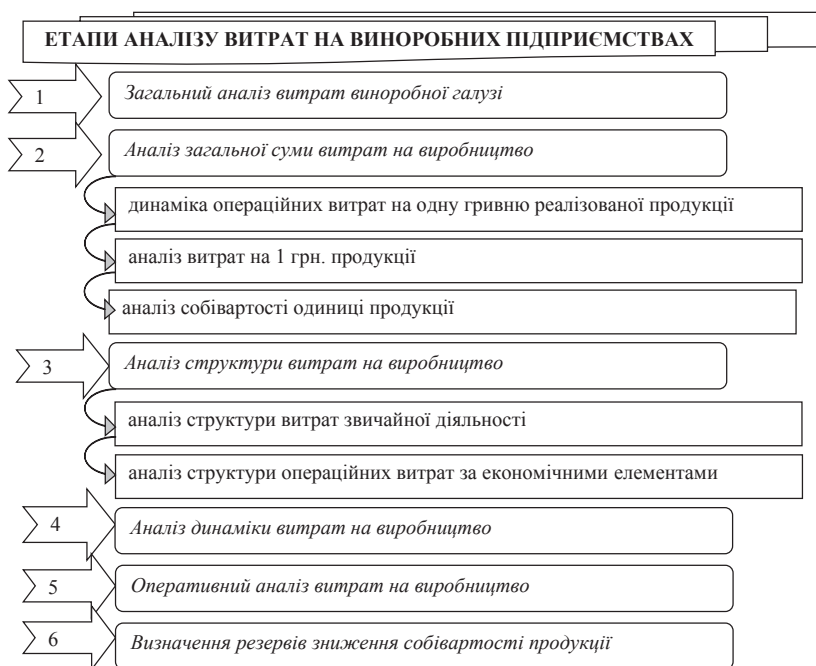

Рис. 4. Етапи здійснення аналізу витрат на виноробних підприємствах (власна розробка)

них виділяє свої об'єкти, завдання, наводить інформаційну базу та вказує основні, на його думку, етапи аналізу. Нами, в свою чергу, було запропоновано методику аналізу витрат на виноробних підприємствах (рис. 4).

Перелік запропонованих етапів аналізу витрат підприємства забезпечить максимальне задоволення цілей аналітичної роботи та прийняття оперативних управлінських рішень.

Розглянемо більш детально наведену методику

Характеристика напрямку зростання витрат на різних стадіях життєвого циклу продукту [4]

Стадії життєвого циклу	Напрямок зростання витрат	Ризик	Галузева особливість
Стадія розробки	Високі витрати на створення (розробку) продукту.	Витрати не окупляться, оскільки на продукт не буде попиту.	Розробляються нові технології, але вони застосовуються тільки після комплексних досліджень, витрати на них практично завжди окупаються; можуть розроблятися нові продукти, витрати на яких можуть не окупитися.
Стадія виходу на ринок	Додаткові витрати на створення сприятливих умов для продажу продукції.	Малий об'єм продажу через низький попит і високу ціну.	Галузеві особливості відсутні. Високі витрати на виробництво, додаткові витрати на рекламу та маркетингову політику.
Стадія виробництва	Можливі непередбачені витрати.	Висока конкуренція.	Необхідність розширення власної мережі роздрібних продаж для підтримки іміджу.
Стадія спаду продаж	Збільшення витрат на зберігання.	Зменшення обсягу продаж.	Додаткові витрати на розробку спеціальних заходів через виникнення дисбалансу.
Стадія виходу з ринку	Витрати на модернізацію (утилізацію) обладнання.	Не продаж залишку товарів або продажі за заниженими цінами.	Витрати на утилізацію (переробку) не реалізованої своєчасно продукції.

Таблиця 2

Питома вага витрат у чистому доході виноробних підприємств за 2010-2012 рр., тис. грн.

Назва підприємства	Питома вага собівартості у чистому доході			Питома вага адміністративних витрат у чистому доході			Питома вага витрат на збут чистому доході			Питома вага інших операційних витрат у чистому доході		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
СП «Айсберг» ЛТД	0,64	0,71	0,8	0,06	0,04	0,03	0,18	0,17	0,14	0,08	0,09	0,11
ЗАТ «Котнар»	0,94	0,81	0,66	0,06	0,06	0,03	0,02	0,07	0,29	0,00	0,01	0,11
ЗАТ «Бахчисарай вин завод»	1,03	0,87	0,84	0,09	0,04	0,04	0,05	0,07	0,43	0,16	0,03	0,12

на прикладі досліджуваному підприємстві ЗАТ «Бахчисарай».

Перший етап аналізу має назву «Загальний аналіз витрат виноробної галузі», який здійснюється для розробки системи управління витратами і під час якого аналізуються витрати виноробних підприємств та виявляються найбільш суттєві з них. Було розглянуто три підприємства виноробної галузі. Результати визначення питомої ваги основних витрат підприємств виноробної галузі протягом 2010-2012 років (собівартості, адміністративних та інших операційних витрат) у чистому доході наведені в табл. 2.

Як свідчать наведені дані, основну питому вагу у складі витрат всіх вищенаведених підприємств займає собівартість (від 64% до 94%). При цьому в загальному спостерігається зменшення питомої ваги собівартості, що є позитивною тенденцією, але натомість збільшилися витрати на збут, про що може свідчити застосування фірмами політики, направленої на зменшення собівартості продукції, що призвело до зменшення якості продукції та попиту на неї. Разом з тим підприємствами були понесені накладні витрати – на рекламу для збільшення обсягів реалізації продукції.

Питома вага собівартості на ЗАТ «Бахчисарай вин завод» у 2010 році перевищувала чистий дохід на 3%, в подальшому до 2012 року собівартість зменшилася на 19%, але негативним фактором є збільшення витрат на збут на 43%, що можливо й стало причиною збитковості даного підприємства.

У зв'язку з цим вважаємо за доцільне проаналізувати структуру елементів операційних витрат підприємств, що входять до складу собівартості (табл. 3).

Як видно з табл. 3, протягом 2010-2012 рр. у складі собівартості виноробних підприємств спостерігається зменшення матеріальних витрат та, в свою чергу, збільшення інших операційних витрат, до яких відносяться вартість робіт, послуг сторонніх підприємств, витрати на відрядження, послуги зв'язку, безпосередньо пов'язаних з виробничим підприємством.

На другому етапі аналіз загальної суми витрат на виробництво необхідно надати загальну оцінку рівня собівартості, визначити відхилення звітних показників від прогнозних, оцінити їх динаміку, виявити фактори, що вплинули на ці відхилення. Однак порівнювати можна лише ті показники собівартості, які розраховані за єдиною методикою.

При аналізі витрат на виробництво необхідно врахувати їх залежність від обсягів виробництва, це механізм управління витратами отримав назву «взаємозв'язок витрат, обсягу реалізації і прибутку». Означена система аналізу базується на розподілі загальних витрат підприємства на постійні та змінні, і на основі залежності витрат від обсягу виробництва дає можливість встановити залежність прибутку від обсягу виробництва і реалізації продукції, адже прибуток підприємства – це різниця між виручкою від реалізації і витратами. В цих цілях пропонуємо будувати графік (рис.5.), на якому показується залежність змінних (VC), постійних витрати (FC) від обсягу виробництва і реалізації продукції (S), точка критичного обсягу реалізації (точка беззбитковості – Q), точка рентабельності (зона прибутковості).

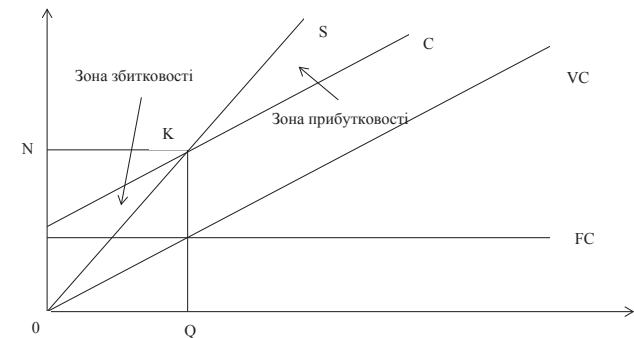

Рис. 5. Графік залежності між виручкою від реалізації продукції, витратами і розміром прибутку

У результаті врахування залежності обсягу виробництва і витрат на ЗАТ «Бахчисарай» (табл. 4.) дозволило провести аналіз беззбитковості і оптимізувати структуру продукції, яка випускається.

За даними табл. 4. можна дійти висновку, що загальна сума постійних витрат (100000 тис. грн.) є сталою для всіх обсягів виробництва. Абсолютна її величина не змінюється зі зростанням обсягів виробництва продукції, проте постійні витрати на одиницю продукції змінюються пропорційно до зростання обсягу виробництва. Так, випуск продукції збільшився у 1,5 рази, а змінні витрати на одиницю продукції збільшились у 2,3 рази.

На ЗАТ «Бахчисарай» виробляються лише певні види виноробної продукції, тому наведено під-

Таблиця 3
Структура елементів операційних витрат виноробних підприємств за 2010-2012 рр., %

Назва підприємства	Матеріальні витрати			Витрати на оплату праці			Відрахування на соціальні заходи			Амортизація			Інші операційні витрати		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
СП «Айсберг» ЛТД	78,7	81,3	75,5	3,4	3,0	4,1	1,3	1,2	1,7	4,3	5,8	5,3	12,3	8,7	13,4
ЗАТ «Котнар»	75,6	59,8	60,1	2,7	2,0	2,2	1,0	0,7	0,6	4,1	1,8	1,9	16,6	35,7	35,9
ЗАТ «Бахчисарай вин завод»	85,8	82,5	83,5	1,2	2,5	1,4	0,4	0,9	0,5	0,7	1,1	0,8	11,9	13,0	13,8

Таблиця 4
Залежність суми витрат від обсягу виробництва продукції на ЗАТ «Бахчисарай вин завод»

№ з/п	Роки	Обсяг виробництва продукції, тис. грн.	Собівартість усієї продукції, тис. грн.			Собівартість на 1 тис. грн. виробленої продукції, тис. грн.		
			разом	у т. ч.		разом	у т. ч.	
				постійні	змінні		постійні	змінні
1	2010	175987,4	160050,0	100000,0	60050,0	6,6	5,2	1,4
2	2011	176317,9	170520,0	100000,0	70520,0	7,8	5,2	2,6
3	2012	266318,4	250120,0	100000,0	150120,0	7,9	4,7	3,2

приємство планує і підраховує собівартість одиниці продукції кожного основного виду. У процесі аналізу фактичну собівартість одиниці продукції кожного виду порівнюють з прогноною та з фактичною за попередній період, визначаючи при цьому причини відхилень тенденції у змінах собівартості. Дані для аналізу собівартості продукції наведено в табл. 5.

Як видно з табл. 5, собівартість одиниці продукції зросла на 2,4 грн. (або на 0,61%). На це вплинули:

1) структурні зрушення у випуску продукції: зросла питома вага вина та горілки, зменшилась питома вага коньяку та вермуту;

2) зміни собівартості одиниці продукції за кожним найменуванням виробів. Так, собівартість горілки та коньяку збільшилася на 2,1 і 4,5 грн., вина та вермуту підвищилася відповідно на 0,7 та 2,0 грн.

Також важливим етапом аналізу витрат діяльності є аналіз структури витрат та її зміни. Визначивши склад витрат, які враховують у собівартості виготовлення продукції, можна надати характеристику структури витрат. Структура витрат залежить від особливостей технологічного та організаційного рівня підприємства, якості сировини, кваліфікації робітників і відповідного рівня оплати їх праці тощо. Оптимальна структура витрат сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства, тому так необхідно проводити аналіз динаміки показників ресурсоспоживання на

основі структуризації витрат.

Оцінка тенденцій зміни витрат підприємства дає змогу оптимізувати управлінську діяльність підприємства. (табл. 6).

Аналіз структури витрат звичайної діяльності підприємства свідчить, що найбільшу частку в структурі становлять витрати операційної діяльності, зокрема собівартість реалізованої продукції (питома вага якої зменшувалася з 72,7% у 2008 році до 54,5% у 2012 році). Проте зворотна тенденція спостерігається з витратами на збут, частка яких з 2009 року постійно збільшувалася. Отже, головним напрямом подальшого аналізу є аналіз витрат операційної діяльності (табл. 7).

Групування за економічними елементами дозволяє зробити висновок, що виробництво є матеріаломістким, тому при визначенні основних напрямків пошуку резервів зниження витрат будуть саме статті матеріальних витрат.

Підвищення продуктивності праці з 2009 року забезпечило зменшення частки живої праці (оплати праці з відрахуванням на соціальні заходи) та збільшення частки уречевленої праці (матеріальних витрат). Водночас з 2010 року спостерігається зниження технічного рівня виробництва, ситуація покращилася в 2011 році, але в 2012 році знову погіршилася.

Узагальнюючим показником ефективності витрат операційної діяльності, який можна отримати аналізуючи фінансову звітність підприємств, є рівень операційних витрат на 1 грн. реалізо-

Таблиця 5
Рівень виконання плану обсягу та структури продукції на собівартість одиниці продукції на ЗАТ «Бахчисарай вин завод»

Продукція	Обсяг виробництва продукції				Собівартість 1 дал. грн.		Собівартість продукції, тис.грн.			Відхилення від плану собівартості продукції, тис. грн.
	план		факт 2012 р.		план	факт 2012 р.	план (гр.1 x х гр. 5)	умовна* (гр.3 x х гр. 5)	факт (гр. 3 x гр. 6)	
	тис. дал	%	тис. дал	%						
Вино	582	31,5	581,7	31,8	200,3	201,0	116574,6	116514	116921,7	+ 347,1
Коньяк	212	11,5	209,1	11,4	645,5	650,0	136846	134974	135915	-931
Вермут	113	6,6	103,9	5,7	236,3	238,3	26701,9	24551,5	24759,4	- 1942,5
Горілка	930	50,3	936,8	51,1	505,7	507,8	470301	473739	475707,1	+5406,1
Разом	1847	100,0	1831,5	100,0	396,9	399,3	752786,5	749778,5	753303,2	+ 3496,4

* при плановій собівартості одиниці продукції, фактичному обсязі і фактичній структурі

Таблиця 6

Динаміка структури витрат звичайної діяльності ЗАТ «Бахчисарай»

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	59435	103562	284562	156416	259088
- питома вага, %	72,7	72,1	77,1	69,6	54,5
- відхилення від структури попер. року, %	x	-0,6	5,0	-7,5	-15,1
Адміністративні витрати, тис. грн.	2901	3647	24372	7103	12763
- питома вага, %	3,5	2,5	6,6	3,2	2,7
-відхилення структури від попереднього року, %	x	-1	4,1	-3,4	-0,5
Витрати на збут, тис. грн.	3845	3674	13129	13014	131620
- питома вага,%	4,7	2,6	3,6	5,8	27,7
-відхилення структури від попереднього року, %	x	-2,1	1	2,2	21,9
Інші операційні витрати, тис. грн.	2618	2218	42827	4905	35847
- питома вага, %	3,2	1,5	11,6	2,2	7,5
-відхилення структури від попереднього року, %	x	-1,7	10,1	-9,4	5,3
Фінансові витрати	-	-	-	-	-
Втрати від участі в капіталі	-	-	-	-	-
Інші витрати, тис. грн.	12946	30482	4236	43043	35982
- питома вага,%	15,8	21,2	1,1	19,2	7,6
-відхилення структури від попереднього року, %	x	5,4	-20,1	18,1	-11,6
Витрати звичайної діяльності, разом	81745	143583	369126	224481	475300

Таблиця 7

Динаміка структури операційних витрат за економічними елементами

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Матеріальні витрати, тис. грн	55671	98968	276739	147284	354313
- питома вага, %	80,4	87,5	85,8	82,5	83,5
- відхилення структури від попереднього року, %	x	7,1	-1,7	-3,3	1
Витрати на оплату праці, тис. грн	2838	1872	3844	4581	5858
- питома вага, %	4,1	1,7	1,2	2,6	1,4
- відхилення структури від попереднього року, %	x	-2,4	-0,5	1,4	-1,2
Відрахування на соціальні заходи, тис. грн	1038	708	1424	1664	2118
- питома вага, %	1,5	0,6	0,4	0,9	0,4
- відхилення структури від попереднього року, %	x	-0,9	-0,2	0,5	-0,5
Амортизація, тис. грн	782	1787	2060	1952	3635
- питома вага, %	1,1	1,6	0,6	1,1	0,8
- відхилення структури від попереднього року, %	x	0,5	-1	0,5	-0,3
Інші операційні витрати, тис. грн	8847	9767	38280	23129	58400
- питома вага, %	12,8	8,6	11,9	12,9	13,8
- відхилення структури від попереднього року, %	x	-4,2	3,3	1	0,9
Операційні витрати, разом	69176	113102	322347	178610	424324

Таблиця 8

Динаміка операційних витрат на одну гривню реалізованої продукції

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
1. Чистий дохід, тис. грн	55246	100617	274884	179265	308371
- у відсотках до попереднього року	x	+ 82,1	+173	-65,0	+77,4
2. Витрати операційної діяльності, тис.	68799	113101	364890	181438	439318
- у відсотках до попереднього року	x	+64,4	+222	-49,7	+142
3. Витрати на одну гривню реалізованої продукції, коп.	1, 2	-1, 12	1, 33	-1, 01	1, 42
- відхилення від попереднього року	x	0,08	+ 0,21	0,32	+ 0,41

ваної продукції. Використання цього показника для аналізу витрат операційної діяльності зумовлене його універсальністю: його можна визначати для підприємств усіх галузей і на всіх рівнях управління, застосовувати для порівняної та непорівняної продукції. Показник витрат на одну гривню продукції наочно відображає зв'язок між витратами і прибутком, утворюючи з ним органічну єдність. (табл. 8)

Результати аналізу свідчать, що витрати на одну гривню реалізованої продукції є досить великими, оскільки темп приросту витрат випереджає темпи приросту чистого доходу, зокрема у 2010 році дохід збільшився на 173%, а витрати, в свою чергу, – на 222%; така ситуація спостерігається у 2012 році, дана ситуація характеризує наявність непродуктивних витрат.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, економічний аналіз витрат на виробництво (сбиваргості продукції) є важливим інструментом

управління витратами, що дозволяє надати узагальнюючу оцінку ефективності використання ресурсів і визначити резерви збільшення прибутку та зниження ціни одиниці продукції. Він спрямований на виявлення можливостей раціонального використання виробничих ресурсів, пошук резервів зниження витрат, інформаційне забезпечення керівників, оцінку досягнутих результатів, обґрунтування управлінських рішень на перспективний період.

Отже, ще одним із основних недостатків сучасного аналізу господарської діяльності можна назвати його фрагментність і відсутність методик, що дозволяють оцінити не стільки фактичний стан і результативність господарської діяльності, а неприривний процес руху обслуговуючих цю діяльність засобів, оскільки аналіз витрат передбачає економічну оцінку витрат на виробництво і збут продукції з врахуванням можливих технологічних рішень і можливостей зміни сировинної бази.

Список літератури:

1. Панков Д.А. Бухгалтерський аналіз: теорія, методологія, методика: посібник / Д.А. Панков, Л.С. Воскресенська. – Минск : Элайда, 2008. – 120 с.
2. Шишкова Т.В. Экономический анализ в системе управления предприятием / Т.В. Шишкова // М. : «Финансы», 1978. – С. 5.
3. Шеремет А.Д. Методологические подходы к детализации и объединению учетно-аналитических дисциплин / Д.А. Шеремет // Экономический анализ: теория и практика. – 2006. – № 7. – С. 2–10.
4. Зимакова Л.А. Основные подходы к формированию системы стратегического управленческого учета / Л.А. Зимакова // Международный бухгалтерский учет. – 2011. – № 33 (183). – С. 75–76

Кондрич В. И.

Тернопольский государственный экономический университет

ОСОБЕННОСТИ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ И МЕТОДИЧЕСКИХ ОСНОВ АНАЛИЗА ЗАТРАТ ПРОИЗВОДСТВА НА ВИНОДЕЛЬЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Резюме

Раскрыты проблемные вопросы анализа издержек производства на винодельческом предприятии, которые исследуются в научных трудах. Предложена методика осуществления анализа затрат на винодельческих предприятиях. А также более подробно рассмотрена приведенная методика на примере ЗАО «Бахчисарай».

Ключевые слова: расходы, анализ, виноделие, производственные расходы, себестоимость.

Kondrych V. I.

Ternopil National Economic University

FEATURES THEORETICALLY AND BASES METHODOLOGICAL ANALYSIS OF COSTS PRODUCTION BY VYNODELCHESKYH ENTERPRISE

Summary

The problem questions of analysis of charges are exposed productions on a vine making enterprise, which are probed in scientific labours. The method of realization of analysis of charges is offered on vine making enterprises. And also the more more detailed resulted method is considered on the example of enterprise of joint-stock COMPANY "Bakhchisarai"

Key words: charges, analysis, vine making, production charges, prime price.

УДК 330:658

Корева О. О.

Национальный технический университет Украины «Київський політехнічний інститут»

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

У статті розглядаються методичні підходи до оцінки ефективності інноваційних проєктів. Здійснено систематизацію показників і методів оцінки ефективності. Проведено ранжування методів оцінки ефективності інноваційних проєктів.

Ключові слова: інноваційний проєкт, оцінка ефективності, методи оцінки, показник, критерій, економічна ефективність.

Постановка проблеми. Значне підвищення ролі інновацій в сучасних умовах призводить до активізації інноваційної діяльності підприємств на основі реалізації інноваційних проєктів та науково-дослідних розробок. Обмеженість інвестиційних ресурсів зумовлює необхідність відбору та реалізації лише тих проєктів, які є найбільш ефективними та забезпечують максимальну віддачу від вкладень. Управлінські рішення щодо доцільності розробки та впровадження інноваційних проєктів приймаються на основі детальної оцінки їх ефективності. Здійснення такої оцінки є складним процесом, що передбачає всебічний аналіз проєкту та використання різних методологічних підходів. Актуальним питанням є визначення критеріїв та методів, що надають можливість здійснити комплексну оцінку проєктів інноваційної діяльності для прийняття рішення щодо доцільності їх реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методичні підходи оцінки ефективності інноваційних проєктів постійно знаходяться в центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. За останні роки вченими З. Валуліною [1], В. Лавруком [2], Л. Челмакіною [3], С. Глуховою [4], А. Дегтяром [5], Д. Мамотенко [6], С. Ситниковим [7], І. Біяньською [8], С. Сіліною [9], І. Бланком та ін. було запропоновано значну кількість наукових підходів, критеріїв та показників оцінки ефективності, особливості їх застосування та класифікацію.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість методичних підходів щодо оцінки інноваційної діяльності, на даний момент не існує єдиного та універсального способу оцінки ефективності інноваційних проєктів. Це зумовлює необхідність детального вивчення та систематизації існуючих підходів з метою виділення пріоритетних методів оцінки.

Мета статті. Метою статті є аналіз методичних прийомів оцінювання інноваційної діяльності, їх порівняння та розробка пропозицій щодо вибору найбільш ефективних показників оцінки інноваційних проєктів.

Виклад основного матеріалу. Діяльність щодо розробки, пошуку та реалізації інноваційних проєктів є однією з умов забезпечення розвитку підприємства. Основними мотивами розробки та реалізації інноваційних проєктів є збільшення прибутковості та зменшення ресурсомісткості виробництва, підвищення конкурентоспроможності власної продукції, захоплення нових ринків або збільшення прихильності уже існуючих споживачів та покращення іміджу компанії на ринку. Оцінка інноваційних проєктів дає змогу здійснити комплексну аналіз їх ефективності та впливу на основні показники діяльності підприємства, визначити оптимальні варіанти реалізації нововведень, розробити систему оперативного управління та коригування інноваційної діяльності.